

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 66 Ekim 2019

www.sosyalarastirmalar.com

Issn: 1307-9581



Volume: 12 Issue: 66 October 2019

www.sosyalarastirmalar.com

Issn: 1307-9581

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3613>

EV SAHİBİ HALKIN SURIYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK TUTUMU: İSTANBUL; SULTANBEYLİ- KADIKÖY İLÇELERİ*

LOCAL PEOPLE'S APPROACHES AGAINST SYRIAN REFUGEES: ISTANBUL SULTANBEYLİ AND KADIKOY DISTRICTS

Seher ÇALIŞKAN**

Öz

Bu çalışmada, Suriyeli sığınmacılara yönelik yerli halkın ön yargı, kalıp yargı ve ayrımcılık; tehdit algısı bağlamında ele alınarak günümüz ve gelecekte oluşabilecek olan, çatışma, huzursuzluk, uyumsuzluk gibi sosyo-psikolojik sorunlara dikkat çekmek istenmektedir. Konunun güncelliği ve mahiyeti bakımından özellikle Suriyeli sığınmacıların yoğun olduğu sınır illerimizde birçok çalışma yapılmıştır. Ancak metropol bir şehir olan İstanbul'da da Suriyeli sığınmacıların, il nüfusunun yüzde dört gibi bir kısmını oluşturması bu çalışmayı; Suriyeli göçmenlerle, birlikte yaşamaya uyum gösterebilmek adına, gerekli kılmıştır. Mevcut araştırmanın, konu ile ilgili meta analiz çalışmalarına, ana kütlelin İstanbul veya Türkiye olarak alındığı araştırmalara, disiplinler arası çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir. İstanbul'un Anadolu Yakası'nda bulunan Sultanbeyli ve Kadıköy İlçeleri evren olarak alınmıştır: Bu ilçelerde ikamet eden 304'er yerli sakinden oluşan örnekleme; demografik form, Demirdağ ve Hasta (2017)'nin Tehdit Algısı Ölçeği'nin istedikleri maddeyi işaretlemelerinden oluşan veriler kullanılmıştır. Verilerin SPSS analizi sonucunda elde edilen bulgular, Yerli halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik tehdit algısının, demografik özelliklere göre, Kadıköy ve Sultanbeyli ilçelerinde anlamlı farklılık arz ettiğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Ön yargı, Kalıp yargı, Ayrımcılık, Tehdit Algısı, Suriyeli Sığınmacılar

Abstract

In this thesis, it is planned to draw attention to socio-psychological chaos such as unrest, conflict and mismatch matters in the present and the future by examining local people's prejudices, stereotypes, discriminations as the results of these cases in the context of threat. With regard to the actuality and importance of the subject, many studies have been carried out in the cities close to borders. However, it is essential to study this subject for a metropolitan city like Istanbul as well in order to Syrian refugees make four percent of the city's population. It is believed that this thesis contributes meta analysis studies, Istanbul or Turkey based studies and interdisciplinary studies regarding the subject. Sultanbeyli and Kadıköy districts in the Asian side of Istanbul is determined as areas of study. Survey study, sampling of 304 native inhabitants of districts in question; demographic form, Demirdağ and Hasta (2017)'s perception of threat scale, have been applied. The data obtained as a result of SPSS analysis shows that the threat perception of local people against Syrian refugees differs according to demographic features in Kadıköy and Sultanbeyli Districts of Istanbul.

Keywords: Prejudice, Stereotype, Discrimination, Threat Perception, Syrian Refugees.

* Bu çalışma, 2019 yılında İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde sunulan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi.



1. GİRİŞ

Prehistorik tarih mütalaa edildiğinde görülecektir ki, göçler, kadim insanlık tarihinin yaşam tarzı idi. O çağlardan günümüze; gönüllü göçlerin yanı sıra, dinî, siyasi, ekonomik, sosyal vb. sebeplerden dolayı yapılan zorunlu göçler ve mikro düzeyde değerlendirebileceğimiz, köyden kente, kentten diğer bir kente göçler olduğu gibi ülkeler arası, bireysel ve kitlesel göçler ile dünya sürekli bir demografik devinim halindedir. Ülke dışına göç edenler, dil, inanç, uyum, ekonomik gelir vb. birçok sorun ve yerli halkın onlara yönelik, ön yargı, ayrımcılık gibi sosyal kabul kabiliinde tutumları ile de baş etmek durumunda kalmaktadırlar.

Anadolu, tarihsel süreçte birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olmasının yanı sıra, Doğu Roma İmparatorluğu ve Osmanlı Devleti gibi yüzyıllarca varlığını sürdürerek kıtalara hükmetmiş, iki büyük devleti de bünyesinde barındırmış her zaman “göç” için bir cazibe merkezi olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduğundan günümüze, aynı etki, devletin Göç politikaları (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>) ve coğrafi konumu gereği batıya ulaşmada eşik olması hasebiyle devam etmektedir.

Suriye’de, Arap Baharı’nın eklentisi olarak değerlendirilen iç savaş neticesinde 2011 yılında Türkiye’ye Suriyeliler iltica etmeye başlamıştır. Türkiye vatandaşlarının, dil, din, mezhep, ırk gibi çeşitlilikleri göz önüne alındığında pek de homojen bir yapıya sahip olmadığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Suriyeli sığınmacılara yönelik, sosyal kimlik olumlanmasının mümkünü beklentisi daha yoğun olmalıdır. Aksi durumda, ön yargı, kalıp yargı tutumlarına, tarihi süreçteki oluşumlar kapsamında zihinsel arka plan getirisi olarak da bakmak gerekmektedir. Dolayısıyla evrensel ve tarihi bir olgu olan göçün etkilerini, sadece sosyal psikolojik açıdan değerlendirmek karmaşık insan ve toplum yapısı için yetersiz olacaktır: Çünkü ön yargı, kalıp yargı oluşumunda toplumun hikayesi azımsanmayacak bir öneme haizdir; Suriye’nin yaklaşık dört yüzyıl boyunca Osmanlı Devleti toprağı olmasından dolayı günümüz Suriyeli sığınmacıların kendilerinde hak gördüğü söylemleri ve Arap-Türk ilişkileri bakımından Tarih bilimi, bir toplumu oluşturan unsurların arasında toprak bütünlüğü ve sınırlar var ise, mülkiyet aidiyet kavramları açısından Sosyoloji biliminin yanı sıra, sosyal hizmet, hukuk, siyaset ve ekonomi bilimini de ilgilendiren multidisipliner bir çalışma alanını kapsamaktadır. Aynı zamanda, diğer ülkelerin göç politikaları ve tutumları ile karşılaştırılma da yapılmalıdır.

Bir grubun, toplumun sahip olduğu hukuk, siyaset, ekonomi, inanç ve vatan anlayışı gibi yaşamsal dinamizmi belirleyen, güzel iyi doğru bildiği değerlerin ihlali, çelişki oluşturmaları, çatışma yaratacaktır. Aynı zamanda dil, din, ırk, etnisite gibi farklılıklar, savaş ve çatışma yoluyla, iktidarını pekiştirmek için, otoritelerin zamanda ele alarak kullandıkları argümanlar olmuştur. Amaç, eğer gitmeyeceklerse, Suriyeli sığınmacılara yönelik sosyalizasyon sürecinin iyi yönetilmesinin gerekliliği ölçüsünde yerli halkın, tüm olumsuzluklarına dışsal atıfta bulunup bulunmadıkları, sığınmacılara pozitif ayrımcılık yapıldığı duygusunu taşıyıp taşımadıkları dikkate alınarak, ön yargı, kalıp yargı tutumları var ise kırmaya yönelik çalışma yapılması bağlamında elzemdir. Yaşama hakkının istismarı yani temel ihtiyaçların karşılanmasında yaşanan zorluk, süper egoyu işlevsizleştirerek, vicdan ve ahlakî değerleri köreltir sonucunda hayvani güdülerle gereksinim karşılanmaya meyledilir bu da saldırganlığı körükleyerek, özel mülkiyet ve can güvenliğini hiçe saydırır. Dolayısıyla bu durumda insanın hayvandan tek farkı olan akli kullanma, sadece bir bahane aracı olacaktır. İçine doğduğumuz sosyal normların şekillenmesinde olduğu gibi, değişmesinde de öğrenmenin payı büyük olduğuna göre, insan doğasında var olan bencillik ve birlikte yaşama zorunluluğu gereğince, kalıcı sığınmacılar ve yerli halk, bencilliği törpüleyerek, uyum içinde birlikte yaşamayı öğrenmek durumundadırlar. Aksi söz konusu olduğunda ise, nitelikli suçlarda çoğalma, bireysel can güvenliği tehlikesi, kişisel psikolojik bozukluklarda artmalar, sosyal yapının iyiye evrilmediği bir huzursuzluk ve kargaşa dönemi yaşanması kaçınılmazdır.

1.1. Araştırmanın problemi

Araştırmada problem olarak, yerli halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik, kalıp yargı, ön yargı, ayrımcılık bağlamında tehdit algısı düzeyi, demografik bazı değişkenlere (cinsiyet, eğitim, meslek, ekonomik gelir) göre farklılaşıp farklılaşmadığı ele alınmaktadır.

1.1.1. Alt problemler

1. Yerli halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik tehdit algısı (cinsiyet, eğitim, meslek, ekonomik gelir seviyesi değişkenlerine göre), tehdit algısı ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlar ile anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2. İstanbul’un Sultanbeyli ve Kadıköy ilçeleri arasında, tehdit algısı ölçeğinden aldıkları puanlara göre anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?



1.2. Araştırmanın amacı ve önemi

Bu çalışmada amaç, yerli halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik kalıp yargı, ön yargı, ayrımcılık tutumlarını, tehdit algısı bağlamında ele alarak açıklamak ve betimlemektir.

İnsanoğlu hem organik bir varlık hem de tarih ve kültür varlığıdır, dolayısıyla toplum, tarih ve sosyo-kültürel bir ortam ile yoğrulmuş, değişim ve dönüşüm sürecinden geçip, evrilir. Bu durumda, toplumsal yapının değişiminde, sürekli yaşanan göç hareketlerinin etkisi yadsınmaz. Çünkü insanlar gittikleri yere kendi kültürünü de taşır. Dolayısıyla Suriyeli sığınmacılara yönelik yerli halkın tutumlarına: Tüm Araçları aynı kefeye koyan, tarihsel süreçteki ilişkiler, sosyo-kültürel bağlamda dilde gömük olan atasözleri, olumsuz teşbihler gibi zihinsel arka planda var olan ve günümüzde medya, öğrenme etkisiyle pekiştirilip, bilişsel şemalara yerleştirilerek, oluşturulmuş olan, olumsuz basma kalıp düşünceler, bu kalıp yargılar dolayısıyla tanımadan haklarında bilgi sahibi olunduğu zannıyla, hatalı, haksız, yanlış, ön fikir, duygulara sahip olmak demek olan ön yargı ve bu olguların çıktısı olarak ifade edilebilecek olan ayrımcılık; bir dış grup oluşturma, duygusal olarak, kendinden uzak tutma, araya mesafe koyma, tümevarımsal bir ötekileştirme ile davranışa dökme ve bu dış gruba ilişkin (Suriyeli sığınmacılar), iç grup üzerinde (yerli halk), sembolik tehdit (inançlar, değerler, kültürel normlar), gerçekçi tehdit (Eğitim, ulaşım, sağlık, ekonomi), psikolojik iyi oluşa da tahakkümü olan tehdit algısı bağlamında ele alınarak, Ön yargı, Kalıp yargı, ayrımcılık ve tehdit algısının günümüz ve gelecekte oluşabilecek olan, çatışmalar, huzursuzluk, uyumsuzluk gibi sosyo-psikolojik sorunlara dikkat çekmek istenmektedir.

Tehdit algısının; demografik ve kültürel yapıya göre farklılaştığı hipotezinden hareketle; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti'nin Real Estate Investment & Development Information Network (2018) iş birliği ile hazırladığı rapora göre, refah, eğitim, kültürel düzey gibi kategorilerde İstanbul'un 39 ilçesi arasında, Sultanbeyli İlçesi sonuncu olurken, Kadıköy A+ derecelendirme ile ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (2016) elde edilen ilçe nüfusları ve İstanbul Göç İl Müdürlüğü'nden elde edilen Göçmen yerleşim nüfusu (2016) oranına göre Sultanbeyli ilçesi; %6,89 göçmen ikametiyile 5. Sırada, Kadıköy ilçesi ise, %0,13 ile 37. Sırada yer almaktadır.

Konunun güncelliği ve mahiyeti bakımından özellikle Suriyeli sığınmacıların yoğun olduğu sınır illerimizde birçok çalışma yapılmıştır. Ancak metropol bir şehir olan İstanbul'da da Suriyeli sığınmacıların, il nüfusunun %3,73'ünü oluşturması (Göç İdaresi, <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>) bu çalışmayı, Suriyeli göçmenlerle, birlikte yaşamaya uyum gösterebilmek adına, gerekli kılınmıştır. Mevcut araştırmanın, meta analiz çalışmalarına, ana kütlelerin İstanbul veya Türkiye olarak alındığı araştırmalara, interdisipliner ve geçmişe yönelik çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1.3. Kalıp yargı

İnsanın bilgi edinme sistemi, malumatı sınıflandırarak almakla bilişsel ekonomi sağlamaktadır; daha önce edindiği bilgiyi kategorize edip, şemalar oluşturmakta ve yeni bilgileri bu şemalara yerleştirmektedir ki, bunu tüm insanî ilişkileri kapsayan farklılıklar veya benzerlikler üzerinden yapmaktadır (Hogg & Vaughan, 2011). Benzerlikler sorun teşkil etmeyip, insanları birbirine yaklaştırıp, bir grup olma özelliği bahşederken, farklılıklar üzerine oluşturulan şematizasyon (Fiske & Linville, 1980), bir bireyde görülen olumsuzluğu, aynı niteliği taşıyan tüm insanlara genelleyerek, tümevarımsal bir öteleme, ayırma, kendi grubuna almayarak bir dış grup yaratıp, arada uçurum oluşturmaya neden olmaktadır. Bu da demektir ki kalıp yargılar, bir gruba ait olan kişilerin bireysel özelliklerini göz ardı ederek, grup kimliği üzerinden ve grupları birbirinden ayırmak için kullanılan, bir grubu düşündüğümüzde akla ilk gelen, kolaylık sağlayan, işleri basitleştiren, olumsuz, aşırı genelleştirilmiş Allport (1954) özellikleridir. Kalıp yargıların olumlu ya da olumsuz olmaları konusu tartışılabilir de haksızlık, yanlışlık yüklü olan olumsuzlukları üretmek, olumlu kalıp yargıları saf dışı bırakmaktayız. Bu konuda, Stangor (2009) okuyucuyu, Afrika kökenli Amerikalılar'ın müzik ve spor alanındaki başarıları hakkında konuştuğumuzda karşımızdakinin ne cevap vereceğini düşünmeye davet eder; kuvvetle muhtemel "evet başarılılar ama ..." şeklinde aması olan bir cevap verilerek, zihinde var olan olumsuz bir resim, ifade üzerinden gidilecektir. Çünkü olumsuz kalıp yargılar, bilişsel yapılar olarak vardırırlar. Bargh (1999'dan akt. Stangor, 2009), sosyal etkileşimlerimizi zehirleyen bilişsel canavarlar olarak tanımlamaktadır. Kalıp yargılar, dilde gömüktür ve erişimi kolaydır özellikle yorgun, bitkin olduğumuz zamanlarda, doğruluğuna inandığımız kalıp yargılara başvurarak, sosyal bağlamda kategorize edip, tanımlama yapmak hayatımızı kolaylaştırmaktadır (Allport, 1954; Tajfel, 1981; Schneider, 2004). Adorno (2017), ABD'de Yahudi karşıtlığını üzerine yaptığı bir araştırmada, kalıp yargılara, kişilik oluşumu açısından bakarak, psikodinamik boyutta bir açıklama getirmektedir; yetişme stiline dikkat çekerek, katı kurallara sahip, sert bir aile ortamında büyüyen çocukların duygusal yakınlık ve itaat etme arasında belirsizlik yaşadıklarını ve anne babaya karşı hem sevgi hem de nefret hissettiklerini, erişkin olduklarında da sinik, öfke ve kızgınlıklarını kendilerinden zayıf addettikleri kişilerden çıkaran, belirsiz



durumlara tahammülü olmayan, netlik isteyen, başkalarıyla yakın ilişki kurmakta zorlanan bireyler olduklarını savunmaktadır. Otoriteryen kişilik, bir toplumun çocuk yetiştirme normu olarak düşünüldüğünde, grupsal anlamda, daha keskin, olumsuz kalıp yargılar üretmesi mümkün olacaktır.

1.4. Ön yargı

Ön yargı, olumsuz anlamda, kategorize ederek kalıp yargı oluşturduğumuz dış grup üyelerinin herhangi birine ya da hepsine karşı daha hiç tanımadan karar vermemizi sağlayarak, fiziksel, duygusal, bilişsel anlamda, kendimizden uzak tutma, araya mesafe koyma davranışımızı pekiştirir. Brown (1995), ön yargıyı, sosyal olarak en sık paylaşılan bir yönelim olarak ifade etmekte ve bir grubun üyelerine yönelik, diğer (iç) grubun göstermiş olduğu olumsuz bir tutum, duygu ya da davranış olarak tanımlamaktadır. Ancak Ön yargının bu olumsuz boyutu haricinde olumlu bir boyutundan da bahsetmektedir ki, ön yargının iç grup üyelerinin sosyal kimlik oluşumlarını olumlandırdığıdır. Bunu iç grup üyelerinin birbiriyle bağlılığının gevşek bir yapıda değil de sıkı olduğu sonucu çıkardığımızda, ön yargı oluşumuna Brown (1995)'ün dikkat çektiği üç boyut vardır: Tarih, sosyo- kültürel aktarım ve ekonomik unsurlar. Tarih; dilimizi, geleneklerimizi, göreneklerimizi, sosyal kurallarımızı, kurumlarımızı, politikalarımızı oluşturarak bize toplum (grup) kisvesi veren, diğer gruplardan farklı kılan bir süreçtir. Sosyo- kültürel aktarım, iç grubun daha çok dilde gömük olarak ifadesini bulan ve tarihi süreçte olagelen dış gruba yönelik tanımlamalarıdır. Ekonomi, yaşama hakkı insanın en temel hakkıdır ve hangi ülkenin vatandaşıysa o ülkenin otoritesi bunu sağlamak zorundadır, bir başka deyişle yaşamak için, belirli bir ekonomik elde olması gerekir. Bu unsurlar eşliğinde ön yargının gruplar arası doğası oluşmaktadır. Öyleyse ön yargıyı bireysel bir düşünce olarak değil de bir grup süreci olarak ele almak daha anlamlı gözükmemekte ise de Allport (1954), hiçbir ön yargı tutumunun aynı olmadığını çünkü önyargının daha çok kişilik oluşumu ve gelişimi ile ilgili olduğunu söylemektedir. Brown (1995) ise, ön yargının bu denli keskin tanımları olabildiğini yadsıyarak ön yargıların ölçülebilir kriterlere sahip olmasının her zaman mümkün olmadığını ve genellikle muğlak olduğunu bunları da değerlerin örtük doğasından, gruplar arası algının göreceli olmasından ve kıt kaynaklar üzerine bir çatışma, güç tahakkümü gibi eşitsizliklerden kaynaklanmış olabileceğini ifade ederek ön yargının genel tanımlamasına karşı çıkmaktadır. Ancak Greenwald ve Banaji (1995), ön yargı tutumunun açık olarak ortaya konması yasalar gereği gibi bir takım istem dışı zorunluluk ya da istemli olarak bastırıldıklarında dahi bilinç düzeyinde olmasalar bile örtük olarak işlevselliğini sürdürdüğünü psikodinamik bağlamda yansıtma savunma mekanizmasına atıfta bulunarak açıklamaktadır; birey kendinde var olan düşmanca, beğenmediği tutum ve dürtülerini, değersizlik hissini, eksikliklerini, başarısızlığını diğer insanlara mal ederek, kaygıdan kurtulmaktadır (Geçtan, 2002). Bu tür bir kılıf uydurma elverişsiz ekonomik şartlara maruz kalındığında, kültürel yapının hızlı değişiminden kaynaklanan belirsizliklerde, güç, sosyal organizasyon eksikliklerinde, güvenlik tehdidi söz konusu olduğunda Staub (2000) oluşacak olan olumsuz duygu durumları, düşmanlığı, dışsallaştırarak aktaracak bir zemin aramakta ve bir diğer gruba yöneltmektedir. Akhtar (2005'ten akt. İlhan ve Çevik, 2013), bunu düşman açlığı olarak değerlendirmektedir.

1.5. Ayrımcılık

Ayrımcılık, kalıp yargı ve ön yargının pratiğidir, eyleme geçilmesidir ki bu olumsuz manada çatışma anlamına gelmektedir (Whitley & Kite, 2010). Ayrımcılık bir eşit görmeme hali ise diğer bir ucunda da iltimas etmek vardır. Ayrımcılık, yardım etmeye yanaşmamak, tokenizm, tersine ayrımcılık, ayrımcılığın tezahürleridir. Ön yargı olgusu insanlar üzerinde bir damgalama ve sistematik ayrımcılık yaratır (Goffman, 2014). Bu damgalama aşağılayıcı ve dışsallaştırıcı ve grupsal olarak dezavantajlı konuma yerleştirerek uzun vadede stereotipleştirerek bu inancı doğrulayan somut bir gerçeklik alanı oluşturur (kendini gerçekleştiren kehanet) (Hogg & Vaughan, 2011). Sosyal sefalet ve aynı zamanda psikolojik dışlanmaya maruz kalan insanların susmaları şikâyet etmemeleri beklenir; çünkü bu şekilde bir hayat sürmelerinin müsebbibi kendi hatalarıdır anlayışı mevcuttur (Fox ve ark., 2012).

1.6. Tehdit algısı

Gruplar arası oluşan tehdit algısında, bir grubun - burada dış grubun iç grup üzerine- diğerinin iyi oluşları üzerindeki tahakkümü söz konusudur. Bu zararlı olduğunu düşünüş sadece ekonomik vb. gibi somut değil aynı zamanda psikolojik iyi oluşu da olumsuz etkileyen stresörlerdendir (Schimid & Muldoon, 2013). McLaren (2003), Avrupa'da göçmenlere yönelik ön yargıya dair araştırmasında iki tür tehdit algısından söz eder; gerçekçi ve sembolik tehdit algısı, Sembolik tehditler daha çok inanç, değer, kültürel normları ifade etmekte olup, gerçekçi tehdit, ekonomi, eğitim, sosyal uyum / çatışmayı dikkate alır. Stephan ve Stephan (1985), bu iki algı formuna iç grup kaygısı ve olumsuz kalıp yargılar olmak üzere iki algı yaklaşımı daha eklemektedir. İç grup kaygı tehdidinde, anksiyete ölçüm seviyesi direkt ön yargı ile ilişkilendirilerek, dış grubun varlığıyla kişinin/ iç grup üyelerinin kendini, isteklerini ciddiye alınmayan, önemsenmeyen, hakir görülen, reddedilen, mahcup, çekingen hissetmesinin, rahatsızlık, iğrenme, korku gibi



çıktılarıyla birlikte dış grup üyeleri ile temastan kaçınma uzak durma olarak kendini belli eder. Bu bağlamda Schmid ve Muldoon (2013)'un algılanan tehdidin, sosyal kimlik yoluyla psikolojik refaha etkisi tanımlamasıyla örtüşmektedir. McLaren (2003) dış grubu değerlendirmede dördüncü tehdit unsuru olarak olumsuz kalıp yargılar tehdit algısı olduğunu ve kalıp yargıların olumlu özellikleri göz ardı edilerek, olumsuz sonuçlar yaratacağı korkusu neticesinde, dış gruba yönelik, hoşlanmama, nefret ve düşmanlık, kabullenmeme, aşağılama ve küçük görme vb. biçimde tezahür edeceğini dile getirmektedir. Brambilla ve Butz (2013) ise tehdit algısının ekonomik yönünü öne çıkararak daha çok ekonomik kriz gibi ekonomik refahın bozulduğu dönemlerde daha bariz olduğunun altını çizmektedir. Butz ve Yogeewaran (2011'den akt. Brambilla & Butz, 2013) ABD'de yaptıkları araştırmada, makro düzey ekonomik tehdidin, etnik grup olan Asyalı göçmenlere karşı kalıp yargıları artırdığını ancak bu kalıp yargıları ekonomik anlamda diğer bir etnik grup olan Afro Amerikalılar'a karşı yöneltmedikleri sonucunu çıkarmıştır. Benzer bir sonuç Becker ve ark. (2011'den akt. Brambilla & Butz, 2013), çalışmasında, ekonomik tehdidin genel olarak, 2008 mali krizinin, gerçekçi bir tehdit kaynağı olarak algılanan Yahudiler ve göçmenler olarak bulgulanmıştır. Bu çalışmalardan da görüleceği üzere bir ülkenin vatandaşları arasında etnik ırksal farklılıkları gözetilerek oluşturulan gruplaşmalar olsa dahi en nihayetinde ülke vatandaşlığını baz alan bir gruplaşma yapılarak dış grup, göçmenler olup, günah keçisi ilan edilmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırmada, Genel tarama modeli; belirlenen bir evrenden alınacak ve evrene genellenebilecek bir örneklem üzerinden uygulanacak olan model kullanılmıştır. Her iki ilçenin öncelikle, değişkenler üzerinden, oluşumlarının belirlenmesi amaçlandığından tekil tarama modeli, değişkenler birbirleriyle karşılaştırılarak, betimlenmesi yapılacağından ilişkisel (karşılaştırmalı) tarama modeli kullanılarak, betimleme amaçlı bir çalışma yapılmıştır. Anketlerden elde edilen sonuçlar, sayısal ifadeler şeklinde yorumlanmış olduğundan araştırma yöntemi niceldir.

2.2. Verilerin analizi

Katılımcılardan elde edilen demografik bilgilerin dağılımı ve ölçek maddelerine verilen cevapların dağılımı frekans analizi ile belirlenmiştir. Hesaplanan ölçek skorlarının demografik bilgilere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği bağımsız gruplarda t testi ve tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılık çıkması durumunda farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla TUKEY testi yapılmıştır. Ölçeklerin güvenilirlik düzeylerinin belirlenmesi amacıyla güvenilirlik analizi yapılmış ve cronbach alfa katsayıları elde edilmiştir. Analizler %95 güven seviyesinde SPSS 20.0 yazılımı ile yapılmıştır.

2.3. Örneklem

İstanbul'un Sultanbeyli ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden 246 erkek, 362 kadın katılımcı olmak üzere toplam 608 kişi çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. Gelişigüzel Örneklem Yöntemi ile oluşturulan örneklemde, örneklem büyüklüğü; evren büyüklüğü ((nüfus kaydı), Türkiye İstatistik Kurumu İstanbul Bölge Müdürlüğü'nden tespit edilip, örneklem büyüklükleri Balcı (2004) yararlanılarak α 0.05 e göre $p < 0.05$ hata payı ile belirlenmiştir.

2.4. Ölçüm araçları

Anket veri toplama tekniği ile elde edilen veriler için hazırlanmış olan anket formu iki bölümden müteşekkildir:

2.4.1. Demografik bilgiler

Katılımcıların eğitim, cinsiyet, meslek, ekonomik gelir gibi özelliklerinin tehdit algısı üzerinde farklılık oluşturacağı öngörüsüyle bu bilgileri içeren bir form öncelikle sunulmuştur.

2.4.2. Tehdit algısı ölçeği

Demirdağ ve Hasta'nın 11-14. Temmuz. 2017'de Avrupa Psikoloji Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sundukları, kendilerinin geliştirdiği ve çalışmalarında Cronbach Alpha güvenilirlik değeri gerçekçi tehdit için .95, sembolik tehdit için .92 bulunan 8'i gerçekçi tehdit (Sığınmacılar işsizlik oranlarının artmasına ve işçilik ücretlerinin düşmesine neden olmaktadır, Sığınmacılar sağlık, eğitim ve ulaşım gibi sosyal hizmetlerin aksamasına ve kalitesinin düşmesine yol açmaktadır, Sığınmacılara yapılan harcamalardan dolayı Türkiye'deki fakir insanlara yeterli düzeyde sosyal yardım yapılamamaktadır, Sığınmacılardan dolayı kiralar ve halkın konut bulma sorunu artmaktadır, vb.), 7'si sembolik tehdit (Sığınmacılardan dolayı (örneğin Arapça tabelalar, araç plakaları ve konuşmalar) ülkemizin görüntüsü gün geçtikçe Araplara benzemektedir, Sığınmacıların yaşam tarzı ile bizim yaşam tarzımız birbirine hiç benzemiyor, vb.) olmak üzere 15 maddeden oluşan tehdit algısı ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte yer alan ifadeler (1: Hiç



katılmıyorum...5: Tamamen katılıyorum) şeklinde 5'li likert tipi şeklinde düzenlenmiş olup, ortalama verilerine göre yüksek puanlar tehdit algısının varlığına işaret etmektedir.

3. BULGULAR

3.1. Tehdit algısı ölçeğinin cinsiyete göre değişimi

Çizelge 1: Tehdit Algısı Ölçeğinin cinsiyete Göre Ortalamaları ve Bu Ortalamalar Arasındaki Farkın Anlamlı Olup Olmadığının Tespiti İçin Yapılan Bağımsız Gruplarda T Testi Sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	T	P
Toplam Tehdit	Erkek	246	61,2	14,1	0,098	0,754
	Kadın	362	61,6	13,4		
	Total	608	61,4	13,7		
Gerçekçi Tehdit	Erkek	246	33,3	7,3	0,003	0,955
	Kadın	362	33,3	7,1		
	Total	608	33,3	7,2		
Sembolik Tehdit	Erkek	246	27,9	7,4	0,421	0,517
	Kadın	362	28,3	7,1		
	Total	608	28,1	7,2		

Bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre; tehdit algısı ölçeği cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Diğer bir ifade ile kadın ve erkeklerin tehdit algısı ölçeği düzeyleri aynıdır.

3.2. Tehdit algısı ölçeğinin eğitim durumlarına göre değişimi

Çizelge 2: Tehdit Algısı Ölçeğinin Eğitim Durumuna Göre Ortalamaları ve Bu Ortalamalar Arasındaki Farkın Anlamlı Olup Olmadığının Tespiti İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi

		N	Ortalama	Std. Sapma	F	P
Toplam Tehdit	Okur yazar	9	58,4	11,6	3,961	0,001*
	İlkokul	91	55,6	16,1		
	Ortaokul	80	60,6	15,3		
	Lise	128	62,6	12,6		
	Lisans	237	63,1	12,1		
	Y. Lisans	46	61,3	14,5		
	Doktora	17	65,4	12,0		
	Total	608	61,4	13,7		
Gerçekçi Tehdit	Okur yazar	9	32,7	5,4	2,208	0,041*
	İlkokul	91	31,1	8,7		
	Ortaokul	80	33,4	8,0		
	Lise	128	34,0	6,7		
	Lisans	237	33,8	6,4		
	Y. Lisans	46	32,3	7,5		
	Doktora	17	35,2	6,5		
	Total	608	33,3	7,2		
Sembolik Tehdit	Okur yazar	9	25,8	7,5	5,787	0,000*
	İlkokul	91	24,5	8,7		
	Ortaokul	80	27,3	7,9		
	Lise	128	28,6	6,5		
	Lisans	237	29,3	6,3		
	Y. Lisans	46	28,9	7,5		
	Doktora	17	30,2	6,0		
	Total	608	28,1	7,2		

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; Tehdit algısı genel düzeyi ile gerçekçi tehdit ve sembolik tehdit alt boyutları eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir.



3.3. Tehdit algısı ölçeğinin mesleğe göre değişimi

Çizelge 3: Tehdit Algısı Ölçeğinin Mesleğe Göre Ortalamaları ve Bu Ortalamalar Arasındaki Farkın Anlamı Olup Olmadığının Tespiti İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi

		N	Ortalama	Std. Sapma	F	P
Toplam Tehdit	İşsiz	177	61,0	12,8	12,757	0,000*
	Öğrenci	88	61,5	13,1		
	İşçi	139	64,6	11,6		
	Esnaf	56	50,2	19,6		
	Memur	148	63,2	12,0		
	Total	608	61,4	13,7		
Gerçekçi Tehdit	İşsiz	177	33,6	6,8	12,705	0,000*
	Öğrenci	88	33,4	6,8		
	İşçi	139	34,9	6,0		
	Esnaf	56	27,3	10,5		
	Memur	148	33,7	6,2		
	Total	608	33,3	7,2		
Sembolik Tehdit	İşsiz	177	27,4	7,2	10,932	0,000*
	Öğrenci	88	28,1	6,9		
	İşçi	139	29,7	6,3		
	Esnaf	56	23,0	9,8		
	Memur	148	29,4	6,2		
	Total	608	28,1	7,2		

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; tehdit algısı ölçeği ve alt boyutları mesleğe göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir.

3.4. Tehdit algısı ölçeğinin ekonomik gelire göre değişimi

Çizelge 4: Tehdit Algısı Ölçeğinin Gelire Göre Ortalamaları ve Bu Ortalamalar Arasındaki Farkın Anlamı Olup Olmadığının Tespiti İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi

		N	Ortalama	Std. Sapma	F	P
Toplam Tehdit	0-1603 TL	247	62,0	12,3	4,093	0,003*
	1604-3000 TL	152	62,7	11,9		
	3001-5000 TL	121	62,3	13,2		
	5001-8000 TL	63	56,0	18,6		
	8000+	25	56,3	19,8		
	Total	608	61,4	13,7		
Gerçekçi Tehdit	0-1603 TL	247	34,1	6,3	6,174	0,000*
	1604-3000 TL	152	34,0	6,2		
	3001-5000 TL	121	33,1	6,9		
	5001-8000 TL	63	30,1	9,9		
	8000+	25	29,7	10,5		
	Total	608	33,3	7,2		
Sembolik Tehdit	0-1603 TL	247	27,9	7,0	2,779	0,026*
	1604-3000 TL	152	28,7	6,5		
	3001-5000 TL	121	29,2	6,6		
	5001-8000 TL	63	25,9	9,3		
	8000+	25	26,6	10,2		
	Total	608	28,1	7,2		



Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre tehdit algısı ölçeği ve alt boyutları gelire göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir.

3.5. Tehdit algısı ölçeğinin ilçeye göre değişimi

Çizelge 5: Tehdit Algısı Ölçeğinin Kadıköy ve Sultanbeyli İlçelerine Göre Ortalamaları ve Bu Ortalamalar Arasındaki Farkın Anlamlı Olup Olmadığının Tespiti İçin Yapılan Bağımsız Gruplarda T Testi Sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	T	P
Toplam Tehdit	Sultanbeyli	304	64,5	12,1	32,555	0,000*
	Kadıköy	304	58,3	14,5		
	Total	608	61,4	13,7		
Gerçekçi Tehdit	Sultanbeyli	304	34,2	6,5	9,889	0,002*
	Kadıköy	304	32,4	7,7		
	Total	608	33,3	7,2		
Sembolik Tehdit	Sultanbeyli	304	30,3	6,2	60,174	0,000*
	Kadıköy	304	25,9	7,6		
	Total	608	28,1	7,2		

Bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre; toplam tehdit algısı ölçeği ve alt boyutları ilçeye göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Sultanbeyli’de oturanların toplam tehdit algısı düzeyi ile gerçekçi tehdit ve sembolik tehdit algıları düzeyi Kadıköy’de oturanlardan anlamlı derecede daha yüksektir.

4. TARTIŞMA

Çalışmada, İstanbul’un sosyokültürel yapı bakımından A plus sıralamasında olan İlçesi Kadıköy ve 39 ilçe içinde, eğitim, kültürel, ekonomik gelişmişlik sıralamasında son sırada yer alan Sultanbeyli ilçelerinde yaşayan yerli halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik kalıp yargı, ön yargı ve ayrımcılık bağlamında, demografik değişkenler ile tehdit algısı araştırılmıştır.

4.1. Yerli halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik tehdit algısı (cinsiyet, eğitim, meslek, ekonomik gelir seviyesi değişkenlerine göre), tehdit algısı ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlar ile anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Cinsiyete göre; kadınların duygu durum hassasiyetinin erkeklere oranla daha yoğun olduğu bundan mütevellit kadınların, Suriyeli sığınmacıların evlerinden, yurtlarından ayrılmış belki de parçalanmış aile yapılarını daha çok dikkate alarak, misafirperver yaklaşımlarının tehdit algısını öteleyeceği öngörüsünün yalnızca toplum tarafından inşa edilen cinsiyetçi bir yaklaşım olduğu (Bourdieu, 2016) görülmektedir. Zira tehdit algısı ölçeği sonucunda elde edilen veriler tehdit algısının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık arz etmediğini göstermiştir (Bkz. Çizelge1). Diğer bir ifadeyle kadın ve erkeklerin bulguların düzeyi aynıdır.

Eğitim düzeyine göre; Tehdit algısı genel düzeyi ile gerçekçi tehdit ve sembolik tehdit alt boyutları eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (Bkz.Çizelge2). Toplam tehdit algısı için ortaokul, lise, lisans, yüksek lisans ve doktora mezunlarının ortalaması ilkököl mezunu olanlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Gerçekçi tehdit ve sembolik tehdit alt boyutu bulguları ortaokul, lise, lisans, yüksek lisans, doktora mezunu bireylerin, ilkököl mezunu olanlardan anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Sosyal kimlik oluşumu ulusal kimlik bağlamında değerlendirildiğinde, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 45. Maddesi’ne göre eğitim öğretim sürecinin tamamen devletin denetimi ve gözetimi altında yapılması gereğince eğitimin ulusal kimlik bütünlüğünü daha katı hale getirdiği yani bireylerin eğitim seviyesi yükseldikçe toplumsal kimliğin sürekliliğine tehdit algısının yoğun olacağını göstermektedir ki, bu durum kalıp yargı tutumunun besleneceği anlamına gelmektedir (Abrams & Hogg, 2006).

Mesleğe göre; işsizlerin, öğrencilerin ve memurların toplam tehdit algısı düzeyi esnaflardan, işçilerin toplam tehdit algısı düzeyi de işsizlerden anlamlı derecede daha yüksektir. Gerçekçi tehdit algısı alt boyutu için; işsizlerin, öğrencilerin, işçilerin ve memurların gerçekçi tehdit algısı düzeyi esnaflardan anlamlı derecede daha yüksektir. Sembolik tehdit algısı alt boyutu için, tüm meslek gruplarının sembolik tehdit algısı düzeyi esnaflardan anlamlı derecede daha yüksektir. Ek olarak işçilerin ve memurların sembolik tehdit algısı işsizlerden anlamlı derecede daha yüksektir.

Sembolik tehdit algısı alt boyutu için, tüm meslek gruplarının sembolik tehdit algısı düzeyi esnaflardan anlamlı derecede daha yüksektir. Ek olarak işçilerin ve memurların sembolik tehdit algısı işsizlerden anlamlı derecede daha yüksektir (Bkz. Çizelge3).



Çakıcı ve ark.(2018) Mersin ilinde yerli esnaf ile yaptıkları araştırmada yerli esnafın Suriyeli sığınmacıların açtıkları iş yerlerine iş yeri kanunlarına göre imtiyazlar tanınmasının haksız rekabet doğurduğundan mütevellit, yerli halkın Suriyeli sığınmacı ve esnafına yönelik olumsuz tutum geliştirdikleri, rahatsızlık ve kaygılarını dile getirdikleri bulgulanmıştır. Sonucun bu çalışmada elde edilen bulgularla örtüşmemesi, esnafın tehdit algısı düzeyinin düşüklüğü, işletmelerinde, düşük ücretle, vergisiz iş gücü olarak çalıştırdıkları Suriyeli sığınmacı olup olmadığı, öz çıkar gözetip gözetmedikleri araştırmaya dahil edilmemesi çalışmanın eksik yanını ortaya çıkarmıştır.

Ekonomik Gelire göre; Toplam tehdit algısı ölçeği için geliri 0-1603 TL, 1604-3000 TL ve 3001-5000 TL olanların toplam tehdit algısı düzeyi geliri 5001-8000 TL ve geliri 8000+ olanlardan anlamlı derecede daha yüksektir (Bkz. Çizelge4). Alınan netice, ekonomik gelir ile tehdit algısının ters orantıda olduğunu göstermektedir. Diğer bir deyişle düşük ekonomik gelirden tehdit algısı boyutu yüksek, yüksek ekonomik gelirden tehdit algısı düşük çıkmıştır. Bu sonuç, ekonomik refahın bozulduğu, elverişsiz ekonomik şartlara maruz kalındığı dönemlerde tehdit algısı artar (Brown, 1995; Staub, 2000; Brambilla ve Butz, 2013) savını desteklemektedir.

4.2. İstanbul'un Sultanbeyli ve Kadıköy ilçeleri arasında, tehdit algısı ölçeğinden aldıkları puanlara göre anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

Kadıköy ve Sultanbeyli ilçelerinin eğitim, ekonomik gelir, kültürel düzeyi, yaşam tarzı ve şartlarının açık ara yüksek oluşu tehdit algısını yordamada farklılık yaratacağı varsayımıyla iki ilçe evren olarak seçilmiştir; analizler sonucunda, Sultanbeyli ilçesinde Kadıköy ilçesinde ikamet eden yerli halka göre tehdit algısının anlamlı derecede daha yüksek olduğu elde edilmiştir.

Alan yazında, daha önce Türkiye'nin farklı bölge ve şehirlerinde, özellikle Türkiye'nin Suriye'ye sınır illerinde, Suriyeli sığınmacılar ile yerli halk arasındaki ilişkileri, farklı boyutlarıyla ele alan pek çok araştırma örnekleri mevcuttur. Bu çalışmalar daha spesifik boyutta tehdit algısını ele almışlardır ve haksız ekonomik rekabet (Çakıcı, Yılmaz, vd., 2018; Kaypak ve Bimay, 2016), güvenlik ve gelecek tehdit algısı (Dilek, 2018; İyiat, 2018), genel bir sosyal kabul ve uyum, ekonomik vd. tehdit algılarını ele alan çalışmalar (Erdoğan, 2015; Erişen, 2017; Yangın, 2017) ve tehdit algısı bağlamında kalıp yargı, ön yargı, ayrımcılık tutumlarını beslemede medya dilinin rolünü konu alan (Öztürk, 2018), bu çalışma ile paralel bir seyir izlemektedir. (Ertan ve Ertan, 2016; Döner, 2016) yapılan çalışmalarda, sosyal kabul, uyum, kalıp yargı, ön yargı, ayrımcılık bağlamında tehdit algısına hem Suriyeli sığınmacılar hem de yerli halk açısından dikkat çekerek, ilgili resmi kurumların çözüm önerileri geliştirerek veya iyileştirerek, olası bir çatışma zemini oluşumunun bertaraf edilmesinin önemini ifade etmektedir.

Konunun güncelliği ve evrenselliği oryantalist literatüründe de genişçe yer bulmuştur. Suriyeli sığınmacılara yönelik tutum ve görüşleri ele alan kendi ülkeleri ve Türkiye, Lübnan, Ürdün gibi Suriye'ye komşu ülkelerle ilgili çalışmalar mevcuttur; Donelli (2018)'nin, ilk önce sınır güvenliğini (olası bir Kürt devleti kurulmaması) korumak adına, sonraları ahlaki bir tavırla Esad yönetiminin uzun süreli olmayacağı ve sığınmacıların ülkelerine geri dönebileceği varsayımı ile sığınmacıları Kabul eden Türkiye; umulan sonuç elde edilemeyince ve "sığınmacıların ne olacağı" ve süresinin belirsizliği nedeniyle Uluslar arası Mülteci Kanunu'nda yeri olmayan " misafir" statüsüyle "geçici koruma kanunu" gibi kendine has kanunlar oluşturularak, sığınmacıların kalıcılığını engellerken öte yandan da dış politikada " inanç kardeşliği, misafir" konumlandırılmalarıyla sığınmacıların kalıcılığına meşru zemin oluşturmakta, ancak süregiden bu kalıcılığın ne zamana kadar olacağı ya da tamamen mi olacağı belirsizliği yerli halk üzerinde huzursuzluğu arttırarak, Hatay, Mardin, Kilis gibi sınır illerde demografik etnik dengenin bozulması, kira gibi yaşam maliyetleri üzerindeki ekonomik yük olma durumu, yasa dışı işletmeler açarak ve ucuz emek olarak kullanılarak kendilerinin işlerini ellerinden almakla suçladıkları sığınmacıları tehdit olarak algıladıkları ifadesi (sığınmacıların politik perspektifi konumuz dışı olmakla birlikte) bu çalışma ile uyum göstermektedir.

Brown (1995) ön yargı oluşumunda tarihsel arka planı öne çıkarmasıyla paralel olarak, çalışmada Suriyeli sığınmacılara karşı yerli halkın Araçlar ve Osmanlı Devleti'nin tarihi ilişkisi üzerinden olumsuz kalıp yargılar oluşturmuş olacağı varsayımı, Mackreath ve Sağınç (2017) tarafından sunulan raporda "Neo Osmanlıcılık" adı altında Suriyeli sığınmacılara gereken konforun ve sosyal uyumun sağlanmasının tarihsel bir sorumluluk olduğu imlenerek olumlanmaktadır.

İzmir'de yapılan çalışmada, yerli halkın, Suriyeli sığınmacıları güvenlik ve ekonomik tehdit algısının yanı sıra laiklik ve modernleşmeye de tehdit olarak algılamaları (Parent, 2018), bu araştırmadaki sembolik tehdit algısı ile sosyal kimlik kuramı (Tajfel ve Turner, 1979) bağlamında ulusal kimlik tehdidi (Yitmen ve Verkuyten, 2018) ile uyum göstermektedir.



Amerika Birleşik Devletleri kalifiye eleman özelliğini dikkate alarak ve ihtiyacı mukabilinde kısıtlı sayıda sığınmacı kabul ederken (Yiğit ve Tatch, 2017), Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin halklarının Suriyeli sığınmacılara, güvenlik (terörün sığınmacıların içine sızmış olduğu algısıyla), gitmelerine yönelik gayriinsani tutum sergilemelerine resmî kurumlar, Avrupa Birliği ve bütünlüğüne tehdit oldukları savıyla tavizkar bir yaklaşım göstermektedirler (Düvell, 2017). Ancak her ne kadar buradaki kısıtlı örnekler Avrupa'nın ve ABD'nin genelini temsil etmese de bir bakış açısı sunması bakımından; şarkiyatçılar, araştırmalarında Ürdün, Lübnan, Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara yaklaşımını kınayarak, zaten kıt olan kaynakları; var olan ekonomik, sosyal vb. İstikrarsızlıkları, bozuklukları için Suriyeli sığınmacıları günah keçisi ilan etmektedirler, genel kanısı hakimdir (Chatty, 2017), hatta Hoffmann ve Samuk (2016) Suriyeli sığınmacılara atfen Türkiye sosyal yapısının değiştiğini Kabul etmek durumundadır ifadesini kullanmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bir grubun, toplumun sahip olduğu hukuk, siyaset, ekonomi, inanç ve vatan anlayışı gibi yaşamsal dinamizmi belirleyen, güzel iyi doğru bildiği değerlerin ihlali, çelişki oluşturması, çatışma yaratacaktır. Aynı zamanda dil, din, ırk, etnisite gibi farklılıklar, savaş ve çatışma yoluyla, iktidarını pekiştirmek için, otoritelerin zamanda ele alarak kullandıkları argümanlar olmuştur. Amaç, eğer gitmeyeceklerse, Suriyeli sığınmacılara yönelik sosyolizasyon sürecinin iyi yönetilmesinin gerekliliği ölçüsünde yerli halkın, tüm olumsuzluklarına dışsal atıfta bulunup bulunmadıkları, sığınmacılara pozitif ayrımcılık yapıldığı duygusunu taşıyıp taşımadıkları dikkate alınarak, ön yargı, kalıp yargı tutumları var ise kırmaya yönelik çalışma yapılması bağlamında elzemdir. Yaşama hakkının istismarı yani temel ihtiyaçların karşılanmasında yaşanan zorluk, süper egoyu işlevsizleştirerek, vicdan ve ahlakî değerleri köreltir sonucunda hayvani güdülerle gereksinim karşılanmaya meyledilir bu da saldırganlığı körükleyerek, özel mülkiyet ve can güvenliğini hiçe saydırır. Dolayısıyla bu durumda insanın hayvandan tek farkı olan akli kullanma, sadece bir bahane aracı olacaktır. İçine doğduğumuz sosyal normların şekillenmesinde olduğu gibi, değişmesinde de öğrenmenin payı büyük olduğuna göre, insan doğasında var olan bencillik ve birlikte yaşama zorunluluğu gereğince, kalıcı sığınmacılar ve yerli halk, bencilliği törpüleyerek, uyum içinde birlikte yaşamayı öğrenmek durumundadırlar.

İbn Haldun (2017)'un, Mısır'ın ekonomik düzeyinin gelişmişliğinin göç almasına sebep olacağı ifadesiyle göçe dikkat çektiği on beşinci yüzyıl sonrasında, göç olgusunun sistemli akademik çalışmaları, sanayi devrimi ile hızlı kentleşme ve değişen toplumsal yapı sonrası başlamıştır. Müteakiben II. Dünya Savaşı sonrası makro düzeyde ele alınan göç çalışmaları son ellili yıllarda tehdit algısı boyutu üzerine yoğunlaşmıştır.

Bu araştırma sonucunda göç konusunda yapılacak olan araştırmalara yönelik bazı öneriler şöyle sıralanabilir:

Evrensel ve tarihi bir olgu olan göçün etkilerini, sadece sosyal psikolojik açıdan değerlendirmek karmaşık insan ve toplum yapısı için yetersiz olacaktır: Ön yargı, kalıp yargı oluşumunda toplumun hikayesi azımsanmayacak bir öneme haizdir; Suriye'nin yaklaşık dört yüzyıl boyunca Osmanlı Devleti toprağı olmasından dolayı günümüz Suriyeli sığınmacıların kendilerinde hak gördüğü söylemleri ve Arap-Türk ilişkileri bakımından Tarih bilimi, bir toplumu oluşturan unsurların arasında toprak bütünlüğü ve sınırlar var ise, mülkiyet aidiyet kavramları açısından Sosyoloji biliminin yanı sıra, sosyal hizmet, hukuk, siyaset ve ekonomi bilimini de ilgilendiren multidisipliner bir çalışma alanını kapsamaktadır. Dolayısıyla göç enstitüleri kurularak çok yönlü çalışmalar yapılabilir.

Yapılan çalışma, kısıtlı zamanda ve tek bir yöntemle uygulanmıştır. Nicel araştırmanın yanı sıra, nitel araştırma yapılarak, yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış sorularla, fokus çalışması, tek tek katılımcılar ile derinlemesine görüşme yapılarak, yerli halkın tehdit algısı duyarlılığını kendi fikirleri ve öz ifadeleriyle dile getirmeleri çalışmayı destekleyecektir. Sonuçta, tehdit algısının Sultanbeyli ve Kadıköy ilçelerinde yüksek çıkması, Suriyeli sığınmacılar ile yerli halkın sosyo-psikolojik entegresinde eksiklikler var olduğunu, sığınmacılar eğer gitmeyecekler ise, geleceğe yönelik tümleşik bir uyum içinde yaşamak için, sosyalizasyon sürecinin daha verimli yönetilmesini gerekli kılmaktadır.

Göç olgusu çalışmalarının belirli bir alanının olmaması, pek çok disiplinin konuyla ilgili olması ve kendi sınırlı kapsamından göçü açıklama girişimleri yeterli olmamaktadır. Yanı sıra göç birçok bileşeni ile, insan yaşamını, insanlığı konu edindiğinden tüm bilimsel çalışmaların, teoride kalmayarak, devletlerin politik otoriteleriyle iş birliğine gidilerek pratiğe geçirilmesi gerekmektedir.



KAYNAKÇA

- Abrams, D. and Hogg, MA.,(2006). *Social Identifications*. (Erişim) <https://doi.org/10.4324/9780203135457>, 26 Aralık 2018.
- Adorno, TW. (2017). *Otoriteryen Kişilik Üzerine Niteliksel İdeoloji İncelemeleri*. (çev. D. Şahiner), İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Allport, G W. (1954). *The Nature of Prejudice*. Cambridge, MA: Addison-Wesley.
- Aronson, J. & Mcglone M S., (2009). *Stereotype and Social Identity Threat*. (Ed. T D. Nelson, Handbook of Prejudice, Stereotyping, and Discrimination), New York: Psychology Press, s.153-178.
- Balci, A. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bourdieu, Pierre (2016). *Eril Tahakküm*. İstanbul: Bağlam yayıncılık.
- Brambilla, M. & Butz, D A. (2013). Intergroup Threat and Outgroup Attitudes. *Social Psychology*, S. 5, s.311-319.
- Brown, R. (1995). *Prejudice: Its social psychology*, Blackwell Publishing,
- Chatty, D., (2017) The Syrian Humanitarian Disaster: Understanding Perceptions and Aspirations in Jordan, Lebanon, and Turkey. *Global Policy*, c. 8, S. 1.
- Demirdağ, A. ve Hasta, D. (2017). What Account for Prejudice Against Refugees? And do Tragic News About Their Plight Help Attenuate Negative Perception of Them?. *The 15. European Congress of Psychology*, Amsterdam.
- Dilek, B S. (2018). *Suriyeli Göçü*. Ankara: Kripto Yayınevi.
- Donelli, F. (2018). Syrian Refugees in Turkey: A Security Perspective. *New England Journal of Public Policy*, c. 30, S. 2.
- Döner, H. (2016). *Suriyeli Göçmenlerle Yaşanan Sorunlar Üzerine Sosyolojik bir Araştırma: Hatay İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elâzığ.
- Düvell, F. (2017). EU's International Relations and Migration Diplomacy at Times of Crisis: Key Challenges and Priorities. *Perceptions*, c. 22.
- Erdoğan, Murat M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler- Toplumsal Kabul ve Uyum*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erişen, C. (2017). Causes and Consequences of Public Attitudes Towards Refugees in Turkey. *KEKAM*, 21. *Yüzyıl Uluslararası Göç Konferansı*.
- Ertan Akkoyunlu, K. & Ertan, B. (2016). Türkiye'nin Göç Politikası. *Conress Contemporary Research in Economics and Social Sciences*, S. 2, s. 7-40.
- Fiske, S T. & Linville, P W. (1980). What does the Schema Concept Buy us? *Personality and Social Psychology Bulletin*, S. 4, s.543-557.
- Fox, D. and et al. (2012). *Eleştirel Psikoloji*. (çev. E. Erdener, M. Barsbey vd.), İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.
- Geçtan, Engin (2002). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Goffman, Erving (2014). *Damga* (Çev. L. Ünsaldı vd.). Ankara: Heretik Yayıncılık.
- Göç İdaresi (2019) Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Sayısı, (Erişim) <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>, 15.06.2019.
- Göç Politikaları, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>, (Erişim) 03. 03.2019.
- Greenwald, A G. & Banaji, M R. (1995). Implicit Social Cognition: Attitudes Self-esteem, and Stereotypes. *Journal of Personality and Social Psychology*, S. 1, s.4-27.
- Hoffman, S. & Samuk, S. (2016). Turkish Immigration Politics and the Syrian Refugee Crisis. *Working Paper Research Division Global Issues*, Berlin, S. 1.
- Hogg, M A. & Vaughan, G M. (2011). *Sosyal Psikoloji*. (çev. İ. Yıldız, A. Gelmez), Ankara: Ütopya Yayınları.
- İbn Haldun (2017). *Mukaddime*. (der. S. Uludağ), İstanbul: Dergâh Yayınları.
- İlhan, R.S. & Çevik, A. (2013). Önyargıların Psikolojisi: Psikodinamik bir Gözden Geçirme. *Nesne Psikoloji Dergisi*, S. 1, s. 53-67.
- İyat, B. (2018). Bir Milli Güvenlik Riski Olarak Suriyeli Göçmenler: Pakistan Örneği. *International Journal of Social Sciences*, Ankara, S. 1, s.8-16.
- Kaypak, Ş. & Bimay, M. (2016). Suriye Savaşı Nedeniyle Yaşanan Göçün Ekonomik ve Sosyo- Kültürel Etkileri: Batman Örneği. *Yaşam Bilimleri Dergisi*, S. 16, s.85-110.
- Mackreath, H. & Sağnıç, SG. (2017). Civil Society and Syrian Refugees in Turkey. *Citizens Assembly-Turkey sunusu*.
- McLaren, LM. (2003). Anti-Immigrant Prejudice in Europe: Contact, ThreatPerception, and Preferences for the Exclusion of Migrants. *Social Forces*, S. 3, s.909-936
- Öztürk, A. (2018). *Ötekileştirmenin İnşası ve Etkinliği Bağlamında Televizyon Haberleri: Suriyeli Sığınmacılar*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Parent, N. (2018). Turkish Perceptions of Risk vis-à- vis Syrian Refugees: A Exploratory Study of Cultural Cognition in İzmir, Turkey. *Journal of Identity and Migration Studies*, S. 1.
- REİDİN & SED (2017). (Erişim) <https://blog.reidin.com/2017-reidin-sosyo-ekonomik-derecelendirme-sonuclari/>, 03.05.2018.
- Schimid, K. & Muldoon, O T. (2013). Perceived Threat, Social Identification, and Psychological Well-Being: The Effects of Political Conflict Exposure. *Political Psychology*, S. 20, s.1-19.
- Schneider, D J. (2004). *The Psychology of Stereotyping*. New York: Guilford Press.
- Staub, E. (2000). *The Roots of Evil, The Origins of Genocide and Other Group Violence*. UK: Cambridge University Press.
- Stangor, C. (2009). *The Study of Stereotyping, Prejudice, and Discrimination Within Social Psychology: A Quick History of Theory and Research* (Ed. T D Nelson, Handbook of Prejudice, Stereotyping, and Discrimination). New York: Psychology Press, s.1-22.
- Stephan, W G. & Stephan, C W. (1985). Intergroup Anxiety. *Journal of Social Issues*, cilt 41, s.157-176.
- Tajfel, H. (1981). Human Groups and Social Categories. *Studies in Social Psychology*, London: Cambridge University Press.
- Tajfel, H. & Turner, J C. (1979). *An Integrative Theory of Intergroup Conflict*. (Ed. W G. Austin ve S. Worchel, The Social Psychology of Intergroup Relations). Monterey, CA: Brooks Cole, s. 33-47.
- TÜİK, Nüfus Bilgileri ve SED Raporları (2016). (Erişim) <http://www.resmüstatistik.gov.tr/>, 21. 12. 2018.
- Whitley, B E. & Kite, M E. (2010). *The Psychology of Prejudice and Discrimination*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Yangın, E. (2017). *Suriyeli Göçmenlere Yönelik Kültürleşme Stratejilerini Etkileyen Sosyal Psikolojik Faktörlerin İncelenmesi: Hatay Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yiğit, İ H. & Tatch, A. (2017). Syrian Refugees and Americans: Perceptions, Attitudes and Insights. *American Journal of Qualitative Research*, S.1, s.13-31.
- Yitmen, Ş. & Verkuyten, M. (2018). Positive and Negative Behavioral Intentions Towards Refugees in Turkey: The Roles of Humanitarian Concern. *Social and Behavioral Sciences*, Utrecht University: Netherlands.